

Nokkur grundvallaratriði í sveitarstjórnarlögum og bæjarmálasamþykkt

Hæfi, réttindi og skyldur, boðun varamanna og lausn frá setu í
bæjarstjórn og nefnd og starfslið bæjarins

Inga Þöll Þórgnýsdóttir
bæjarlögmaður
júní 2018

Hæfi – 17. gr.

bæjarmálasamþykktar

Sérstakar hæfisreglur fjalla um þær kröfur sem kjörnir fulltrúar og nefndarmenn þurfa að uppfylla til að vera hæfir til meðferðar máls og afgreiðslu einstakra mála

Gildir við meðferð eða afgreiðslu mála þar sem á, eða til greina kemur að taka stjórnvaldsákvörðun skv. stjórnsýslulögum nr. 37/1993 og við gerð samninga f.h. sveitarfélagsins

Hvað veldur vanhæfi?

Tengsl við aðila að stjórnsýslumáli eða hagsmunimáls

- Er eða hefur verið maki aðila
- Skyldur eða mægður aðila í beinan legg (sjá mynd I)
- Skyldur eða mægður aðila að öðrum lið til hliðar (sjá mynd II og III)
- Tengdur aðila með sama hætti vegna ættleiðingar
- Það varðar hann eða nána venlamenn hans svo sérstaklega að almennt má ætla að viljaafstaða hans mótist að einhverju leyti þar af
 - Fyrirtæki, félög, fjárhagslegir hagsmunir, samkeppnishagsmunir o.fl.
 - Vinir, óvinir...

Hvað veldur ekki vanhæfi?

- Bæjarfulltrúar og nefndarmenn eru ekki vanhæfir þegar verið er að velja fulltrúa til trúnaðarstarfa á vegum bæjarstjórnar eða ákveða þóknun fyrir slík störf
- Þegar bæjarstjórn eða viðkomandi nefnd fjalla um og afgreiða ársreikninga, fjárhagsáætlanir, skipulagsáætlanir og aðrar almennar áætlanir sveitarfélagsins, veldur það ekki vanhæfi, þótt kjörinn fulltrúi hafi unnið við áætlun, enda eigi bæjarfulltrúi eða nefndarmaður ekki sérstakra og verulegra hagsmuna að gæta umfram aðra við afgreiðslu viðkomandi málefnis

Hæfismál

- Bæjarfulltrúi og nefndarmaður sem veit hæfi sitt eða annarra orka tvímælis skal án tafar vekja athygli forseta bæjarstjórnar eða formanns nefndar á því
- Bæjarstjórn/nefnd tekur ákvörðun um hæfi bæjarfulltrúa til meðferðar og afgreiðslu einstakra mála
- Bæjarfulltrúi/nefndarmaður sem hlut á að máli má **taka þátt** í atkvæðagreiðslu um hæfi sitt
- Bæjarfulltrúi eða nefndarmaður sem er vanhæfur til meðferðar máls má ekki taka þátt í meðferð þess eða hafa áhrif á það með öðrum hætti og skal ávallt yfirgefa fundarsal við meðferð þess og afgreiðslu

Afleiðingar þess ef vanhæfur bæjarfulltrúi eða nefndarmaður tekur þátt í afgreiðslu máls

- Sá sem hlut á að máli getur kært ákvörðun og farið fram á ógildingu og/eða skaðabætur fyrir dómi
- Hæfisreglur eru varúðar- og hættureglur
 - Eiga að draga úr tortryggni
 - Gera stjórnarsýsluna trúverðugri
 - Ef fulltrúi/nefndarmaður telur líklegt að vera hans við afgreiðslu máls, líti illa út, ef horft er til hins almenna borgara, ætti hann að víkja sæti

IV. KAFLI

Réttindi og skyldur bæjarfulltrúa

Ákvæði þessa kafla eiga einnig við um varamenn þegar þeir taka sæti í bæjarstjórn

Ákvæði þessa kafla gilda að öðru leyti um fulltrúa í nefndum, ráðum og stjórnnum sveitarfélagsins eftir því sem við á. Réttindi takmarkast þó eftir eðli máls við það sem fulltrúum er þörf á vegna starfa í viðkomandi nefnd

20. gr.

Réttur bæjarfulltrúa

- Eru **sjálfstæðir** í störfum sínum. Þeir eru einungis bundnir af lögum og eigin sannfæringu um afstöðu til einstakra mála
- Rétt á að **tekið verði á dagskrá** bæjarstjórnarfundar hvert það málefni sem sérstaklega varðar hagsmuni bæjarins eða verkefni þess
 - Mál sem ekki er tilgreint á boðaðri dagskrá bæjarstjórnarfundar verður þó ekki tekið til afgreiðslu á viðkomandi fundi án samþykkis 2/3 hluta fundarmanna
- Hafa **málfrelsi** á fundum bæjarstjórnar eftir því sem nánar er ákveðið í fundarsköpum bæjarstjórnar
- Hafa **tillögurétt** og **atkvæðisrétt** á fundum bæjarstjórnar
- Vilji bæjarfulltrúi ekki una úrskurði forseta bæjarstjórnar um stjórn fundar og fundarsköp getur hann skotið úrskurðinum til bæjarstjórnar sem sker úr án umræðna

19. gr.

Skyldur bæjarfulltrúa

- Taka þátt í öllum bæjarstjórnarfundum og fundum í nefndum og ráðum sem hann hefur verið kjörinn til, nema lögmæt forföll hamli
- Taka kjöri í nefnd, ráð eða stjórn og öðrum trúnaðarstörfum
- Inna af hendi störf sem bæjarstjórn felur honum og varða verkefni bæjarstjórnar
- Gæta **trúnaðar** um það sem þeir verða áskynja í starfi sínu og leynt á að fara samkvæmt lögum eða eðli máls
 - **Trúnaður á lokuðum fundum – birting fundargerða**
 - Þagnarskylda helst þótt látið sé af starfi

22. gr.

Siðareglur og góðir starfshættir

- Bæjarfulltrúi skal í störfum sínum fara eftir þeim siðareglum sem bæjarstjórn setur sér, sbr. 29. gr. sveitarstjórnarlaga
- Sjá um siðareglur

21. gr.

Aðgangur að gögnum – (Eftirlitshlutverk)

- **Vegna starfa sinna í bæjarstjórn** á sérhver bæjarfulltrúi rétt á að kynna sér gögn og upplýsingar sem fyrir liggja í stjórnarsýslu bæjarfélagsins og varða málefni sem komið geta til umfjöllunar í bæjarstjórn
- Bæjarfulltrúi skal eiga eðlilegan aðgang að skrifstofu og stofnunum bæjarfélagsins í þeim tilgangi að kynna sér starfsemi bæjarfélagsins og rekstur
- Óski bæjarfulltrúi gagna skal hann beina því til bæjarstjóra og viðkomandi sviðsstjóra, sem veita honum afrit af gögnum og upplýsingum
- Séu gögn viðamikil eða undanþegin upplýsingarétti almennings er heimilt að ákveða að afhending gagna fari fram á bæjarskrifstofu í tiltekinn tíma, en að gögn verði ekki afhent utan bæjarskrifstofanna
- Varði málefni viðkvæma persónulega hagi einstaklings sem ekki er til umfjöllunar í bæjarstjórn er heimilt að neita um afhendingu gagna og upplýsinga

25. gr.

Þóknun o.fl.

- Bæjarfulltrúi skal fá hæfilega þóknun úr bæjarsjóði fyrir störf sín í bæjarstjórn
- Takist bæjarfulltrúi á hendur ferð á vegum bæjarfélagsins samkvæmt ákvörðun bæjarstjórnarinnar á hann rétt á greiðslu hæfilegs ferða- og dvalarkostnaðar.

Boðun varamanna

Boðun varamanna í bæjarstjórn, 24. gr.

Boðun varamanna í nefnd, 40.-41.gr.

24. gr.

Boðun varamanna í bæjarstjórn

- **Vanhæfi til meðferðar einstaks máls**
 - Boða skal varamann til meðferðar þess og afgreiðslu. Að afgreiðslu máls lokinni tekur aðalmaður sæti sitt á viðkomandi fundi á ný
 - Verði innköllun varamanns ekki við komið getur vanhæfur bæjarfulltrúi krafist þess að umræðu og afgreiðslu máls verði frestað til næsta fundar. Frestun nær þó ekki fram að ganga ef 2/3 hlutar viðstaddra bæjarfulltrúa greiða atkvæði gegn frestun eða ef frestun hefur í för með sér að gengið sé gegn lögbundnum afgreiðslutíma máls
- **Aðalmaður forfallaður** (Getur ekki mætt til fundar eða þarf að víkja af fundi af heilsufarsástæðum eða af öðrum óviðráðanlegum ástæðum)
 - Varamaður hans tekur sæti í bæjarstjórn á þeim fundi
- **Tilkynning um forföll**
 - Aðalmaður skal tilkynna forföll til forseta bæjarstjórnar, eins fljótt og auðið er og óska eftir því að varamaður verði boðaður
- **Hlé frá störfum** (Heilsufarsástæður eða af öðrum óviðráðanlegum ástæðum)
 - Ef um er að ræða a.m.k. **einn mánuð** skal varamaður hans taka sæti í bæjarstjórninni frá og með næsta fundi, enda séu þá ástæður forfalla enn til staðar. Þegar forföllum lýkur tekur aðalmaður sæti sitt að nýju frá og með næsta fundi.
- Þegar aðalmaður fellur frá, missir kjörgengi eða fær lausn frá starfi í bæjarstjórn skal varamaður hans taka sæti í bæjarstjórn frá og með næsta fundi

Lausn frá setu

23. gr. Lausn frá störfum í bæjarstjórn

42. gr. Lausn frá nefndarsetu og endurskipun

23. gr.

Lausn frá störfum í bæjarstjórn

- Telji bæjarfulltrúi sig ekki geta gegnt skyldum í bæjarstjórn **án óhæfilegs álags**, getur hann óskað eftir því við bæjarstjórn að hún:
 - 1. Létti af honum störfum eða
 - 2. Veiti honum lausn úr bæjarstjórn um tiltekinn fyrirfram ákveðinn tíma (lengur en til eins mánaðar) eða til loka kjörtímabils
- Þegar bæjarfulltrúi **flytur úr bæjarfélagi um stundarsakir** má bæjarstjórn ákveða, að ósk hans, að hann skuli víkja úr bæjarstjórn þar til hann tekur aftur búsetu í bæjarfélaginu. Slík ákvörðun skal tekin áður en bæjarfulltrúi flytur um stundarsakir. Sé ekki tekin ákvörðun samkvæmt þessari málsgrein missir bæjarfulltrúi kjörgengi við skráningu lögheimilis í öðru sveitarfélagi
- **Missi** bæjarfulltrúi **kjörgengi** skal hann víkja úr bæjarstjórn
- Ef bæjarfulltrúi **missir fjárforræði** skal bæjarstjórn veita honum lausn frá störfum þann tíma er sviptingin gildir

43. gr.

Lausn frá nefndarsetu og endurskipun

- Fulltrúum í nefndum, sem ekki eru aðal- eða varamenn í bæjarstjórn, er heimilt að segja af sér nefndastörfum hvenær sem er á kjörtímabili
- Aðrir fulltrúar geta óskað eftir því við bæjarstjórn að þeim verði veitt lausn tímabundið eða út kjörtímabilið og metur hún þá hvort skilyrði til þess séu fyrir hendi
- Bæjarstjórn getur hvenær sem er á kjörtímabili ákveðið að skipta um fulltrúa í nefndum, ráðum og stjórnnum sem hún kys eða skipar ef ekki er um það ágreiningur innan bæjarstjórnar eða málefnalegar ástæður mæla með slíkri breytingu, svo sem ef nefndarmaður, án lögmætra forfalla, mætir ekki á fundi nefndar eða brýtur gegn þagnarskyldu
- Ennfremur getur bæjarfulltrúi krafist þess að nefnd verði endurskipuð telji hann ástæðu til. Bæjarstjórn er þó heimilt að hafna slíkri beiðni ef hún er bersýnilega tilefnislaus að því tilskildu að 2/3 fundarmanna greiði atkvæði með tillögu um höfnun
- Breytingar á nefndaskipan skulu fullnægja skilyrðum um kynjahlutföll

VII. KAFLI

Bæjarstjóri og aðrir starfsmenn
Akureyrarkaupstaðar

49. gr.

Ráðning bæjarstjóra

- Bæjarstjórn ræður bæjarstjóra til þess að annast framkvæmd ákvarðana bæjarstjórnar og verkefni sveitarfélags
- Bæjarstjórn skal gera skriflegan ráðningarsamning við bæjarstjóra þar sem starfskjör hans eru ákveðin
- Ráðningartími bæjarstjóra skal að jafnaði vera sá sami og kjörtímabil bæjarstjórnar
- Ráðningarsamningur skal staðfestur af bæjarráði og bæjarstjórn

50. gr.

Hlutverk bæjarstjóra

- **Æðsti yfirmaður starfsliðs bæjarfélagsins**
- Skal sjá um að stjórnýsla sveitarfélagsins samræmist lögum, samþykktum og viðeigandi fyrirmælum yfirmanna
- Situr fundi bæjarstjórnar
 - Með málfrelsi, tillögurétt og rétt til bókana en ekki atkvæðisrétt
 - Hann hefur jafnframt rétt til setu á fundum nefnda og ráða
- Skal sjá um að fundir bæjarstjórnar, bæjarráðs og annarra nefnda séu vel undirbúnir, m.a. í þeim tilgangi að mál sem þar eru afgreidd séu vel upplýst
- **Sér um að ákvarðanir sem teknar eru af bæjarstjórn og nefndum komist til framkvæmda**
- Er prókúruhafi Akureyrarkaupstaðar. Er heimilt að veita öðrum starfsmanni sveitarfélagsins prókúru að fengnu samþykki bæjarráðs
- Undirritar skjöl varðandi kaup og sölu fasteigna sveitarfélagsins, lántökur og ábyrgðir, svo og önnur skjöl sem fela í sér skuldbindingar eða ráðstafanir sem samþykki bæjarstjórnar þarf til

Ráðning í aðrar stöður 51. – 52. gr.

- Ráðning í æðstu stjórnunarstöður, 51. gr.
 - Bæjarstjóri, í umboði bæjarstjórnar og að fenginni umsögn viðkomandi fagnefnda, ræður sviðsstjóra sem heyra beint undir hann í skipuriti svo og framkvæmdastjóra fyrirtækja með sjálfstæðan fjárhag sem eru í eigu bæjarsjóðs og veitir þeim lausn frá starfi
- Ráðning annarra starfsmanna, 52. gr.
 - Sviðsstjórar ráða forstöðumenn að fenginni umsögn viðkomandi fagnefndar
 - Sviðsstjórar og forstöðumenn ráða aðra starfsmenn
- Bæjarstjóri í samráði við forseta bæjarstjórnar ákveður hver skuli gegna störfum bæjarstjóra í forföllum hans

57. gr.

Um starfskjör og réttindi starfsmanna

Um starfskjör, réttindi og skyldur starfsmanna fer eftir ákvæðum kjarasamninga hverju sinni, ákvæðum ráðningarsamninga, reglum um ábyrgðarmörk, mannauðsstefnu og jafnréttisstefnu

56. gr.

Þagnarskylda starfsmanna

- Starfsmenn Akureyrarkaupstaðar og aðrir sem sveitarfélagið ræður til vinnu við ákveðin verkefni eru bundnir þagnarskyldu um atriði sem þeir fá vitneskju um í starfi sínu og leynt eiga að fara samkvæmt lögum, fyrirmælum yfirboðara eða eðli máls
- Þagnarskylda helst þótt látið sé af starfi